

Regeringskansliet
ku.registrator@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet - Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34) av 2023 års parlamentariska public service-kommitté

Er beteckning: Ku2024/00602

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län är i huvudsak positiva till utredningen men har följande synpunkter:

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att inte längre ställa upp villkor inom speglingsuppdraget om att programverksamheten ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.
- Ambitionerna för utbudet på de nationella minoritetsspråken är för lågt ställda och det finns brist på utbud för unga nationella minoriteter.
- Lokalmedias roll i kris och krig bör framgå.
- Förtydligande behöver ske kring sändningen av Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

Kapitel 8 Hur public services innehållsuppdrag ska utformas

Länsstyrelsen anser att Public services-uppdraget om att tillhandahålla nyheter, kultur, kunskap och bildning till hela befolkningen är centralt. Det inkluderar såväl program för barn och unga som program på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk. Lika viktigt är uppdraget att tillgängliggöra utbudet för personer med funktionsnedsättning, att spegla hela landet och att ge utrymme åt samhällets mångfald. Att säkerställa att allmänheten nås av oberoende och saklig information är dessutom av avgörande

betydelse när samhället befinner sig under stora påfrestningar, höjd beredskap och ytterst krig

Kapitel 8.4.7 Speglingsuppdraget

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att inte längre ställa upp villkor om att programverksamheten ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Länsstyrelsen menar att krav på jämställdhet och mångfald ska ingå i både demokratibestämmelsen och i villkoret för programverksamheten och anser att kommitténs analys om att ta bort villkoret inte är tillräckligt grundad. De argument som lyfts fram av kommittén, med hänvisning till att villkoret är svårt att följa upp, visar på att det saknas ett adekvat system för uppföljning. En konsekvens av att villkoret tas bort är att det inte kommer redovisas specifikt och att granskningsnämnden vid sin årliga bedömning därmed inte längre kommer att titta specifikt på hur uppdraget uppfyllts i denna del.

Vi betonar därför vikten av att villkoret kvarstår för programverksamheten, då det är där utbud och innehåll utformas. Det är, liksom kommittén bedömer, framöver allt viktigare att bidra till sammanhållning och att skapa gemensamma referensramar i såväl vardag som i oroliga tider. Vi menar att det innebär att nå ut till *hela* befolkningen, även minoritetsgrupper och de som idag har ett lägre förtroende eller som saknar en relation till public service. Att allmänheten nås av oberoende och saklig information är dessutom av avgörande betydelse när samhället befinner sig under stora påfrestningar, höjd beredskap och ytterst krig. Lärdomar från pandemin lyfter fram vikten av att ha god kännedom om vilka samhällets sårbara grupper är på lokal och regional nivå, vilka resurser som kan förväntas finnas till godo eller som kan behövas, samt vilka hinder som finns för att alla likvärdigt ska kunna klara sig igenom kris och krig. Att i den situationen ha tillgång till samhällsinformation, anpassad för olika grupper och på olika språk, är fundamentalt. En erfarenhet av pandemihanteringen var just att sårbara grupper inte nåddes av samhällsinformation eftersom både kanaler och översatt information var bristfälligt.

Kommitténs bedömning om att det finns svårigheter förenade med att redovisa och kvantifiera jämställdhet och mångfald i programverksamheten i siffror anser Länsstyrelsen inte är förenlig med regeringens nationella mål för mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati, såväl som Sveriges internationella åtaganden.

Kapitel 8.4.8 Stärkt kvalitet i utbudet på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk

Länsstyrelsen anser att utredningens föreslagna ambitioner är för lågt ställda. Nivån på utbudet påverkas av hur tidsperioden sätts, där en konsekvens är att utbudet minskar, om det vid 2025 års nivå sker en minskning. Då det i dagsläget inte finns ett basvärde för 2025 är det svårt att ta ställning till nivån på utbud. Länsstyrelsen delar kommitténs bedömning att det ska ställas krav på att programutbudet ska ha relevans för de berörda grupperna, samt att en kontinuerlig dialog ska föras med dessa grupper.

Vi välkomnar kommitténs bedömning att stärka utbudet på jiddisch, en viktig prioritering då utbudet i dag är lågt. Vi ser dock ingen anledning att inte ställa samma krav vad gäller samiska, meänkieli och, i synnerhet, romani chib. Länsstyrelsens bedömning är att det är svagt bevakade områden och att public service har ett tydligt uppdrag att tillhandahålla utbud på de svenska minoritetsspråken. Det är centralt för att vi ska nå upp till Sveriges internationella åtaganden, såsom Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråk samt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Ambitionen bör därför vara en förstärkning av utbud för samtliga nationella minoriteter, vilket är särskilt viktigt i tider av kris och krig. Behovet av sändningar med viktig samhällsinformation på minoritetsspråk blev särskilt tydligt under pandemin. Länsstyrelsen uppmanar till att nyttja minoritetsredaktionerna och skapa utrymme i programtablåerna. Minoritetsprogrammen ska inte reduceras till digitala ytor som UR Play utan synliggöras under ordinarie sändningstider

Utbud för unga nationella minoriteter

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommittén på brist på utbud för unga nationella minoriteter i enlighet med public services uppdrag utifrån lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I utredningen nämns vikten av att nå unga nationella minoriteter. Det ställs dock inga kvantitativa krav på utbud för unga. I public service-företagens redovisning för 2023 syns en kraftig minskning av antalet sända timmar för målgruppen unga (12–19 år) från 186 timmar 2020 till 69 timmar 2023. Då utbudet varit minskande under fyraårsperioden för aktuell målgrupp bedömer vi att kvantitativa krav ska införas för sändningar riktade till unga.

Fördelning av utbud i relation till teknikneutralitet

Länsstyrelsen anser att det behöver säkerställas att teknikneutraliteten inte påverkar vare sig kvalitet eller kvantitet på utbudet när det gäller nationella minoritetsspråk.

Vi ser en risk i att public service-företagen sinsemellan fritt får fördela ansvaret för olika slags insatser avseende programverksamhet på minoritetsspråk (och teckenspråk) samtidigt som uppdraget föreslås bli teknikneutralt. Risken är att sändningar i TV och radio minskar till förmån för sändningar på internet. Det är viktigt att programutbudet är anpassat för hela målgruppen och att en digital utsatthet inte påverkar möjligheten att dels ta del av språk och kulturutbud inom sitt minoritetsspråk, dels ta del av samhällsviktig information på ett språk som personen förstår.

Kapitel 18 Säkerhets- och beredskapsfrågor

Länsstyrelsen är i stort positiva till utredningens förslag och ser särskilt positivt på förslaget om att UR ska få ett tydligare beredskapsuppdrag utifrån de erfarenheter som dragits kring barns skolgång under pandemin och kriget i Ukraina.

Behov av lokala medieperspektiv under kris- och krig

Idag ställs det krav på att SVT ska sända regionala nyhetsprogram och att SR genom de lokala P4-kanalerna ska ha ett regionalt uppdelat innehåll. Länsstyrelsen är väl medveten om kanalernas arbete för att kunna leverera lokala nyheter i händelse av kris men ser behov av att kommittén belyser detta i betänkandet.

Utredningen lyfter behovet av det lokala mediaperspektivet i andra delar men har inte belyst det som en del av krisberedskapen. I händelse av kris och krig kommer det att se olika ut i landet och därmed kommer det också finnas ett viktigt behov av rapportering från lokalmedia.

Kapitel 18.4.4 Hur Public service-företagen förmedlar VMA-idag

Utredningen beskriver hur public service-företagen förmedlar VMA. Länsstyrelsen ser SOS Alarms mandat om att överpröva en behörig beställares begäran från att sända VMA som oklart.

I proposition 2022/23:77 *En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten* framgår att tidigare ordningen för sändning av VMA

framförallt har reglerats i en överenskommelse mellan MSB och public serviceföretag. Vidare framgår det att vissa delar har varit oreglerade men fungerat i praktiken genom den ordning och praxis som utvecklats mellan aktörerna. I den beskrivningen framgår att SOS Alarm gjort en initial bedömning av behörighet och om händelsen uppfyller kriterierna för ett VMA. Till följd av ikraftträdande av *Lag om viktigt meddelande till allmänheten* (SFS 2023:407) så reglerar 3 § att samhällets alarmeringstjänst (i detta fall SOS Alarm) ska ta emot och vidareförmedla begäran till den eller dem som ansvarar för sändningen av meddelandet. Utifrån kommitténs beskrivning och nu gällande lag anser Länsstyrelsen att det behöver vara tydligt vem som avgör om det blir en sändning av VMA vid oenighet mellan behörig beställare och SOS Alarm.

Länsstyrelsen ser att frågan är särskilt aktuell när fler aktörer får möjlighet att sända VMA enligt 3§ i *Förordning (2023:579) om viktigt meddelande till allmänheten* där MSB ges mandat om att meddela föreskrifter eller fatta beslut i enskilda fall om vilka, förutom de som redan nämns i lag och förordning, som ska ha behörighet att begära sändning av VMA. I ett fall där en fördröjning på minutnivå kan leda till allvarlig risk för människors liv och hälsa anser Länsstyrelsen att det på förhand behöver vara tydligt vilket mandat SOS Alarm har att bedöma ett VMA som inkommit från en behörig beställare samt hur Public service-företagen ska förhålla sig till SOS Alarms bedömning.

Vidare efterfrågar Länsstyrelsen också en beskrivning av hur VMA ska sändas under störda förhållanden samt att det kan finnas behov av att sända VMA på fler språk för att tillgängliggöra information för fler målgrupper som kan vara svåra att nå.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Claes Lindgren med handläggare Olga Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Moa Karlsson, beredskapsdirektör Mikael Jeppson och tillväxtdirektör Anna Conzen medverkat.